

Vammaispalvelut Suomessa

Vammaisille henkilöille järjestetään palveluita sosiaalihoitolain sekä vammaispalvelulain ja kehitysvammalain nojalla. Vammaisen henkilön palvelutarve selvitetään palvelutarpeen arvioinnissa, jonka pohjalta hänelle laaditaan palvelusuunnitelma. Erilaisten palveluiden myöntämisen edellytykset on määritelty laissa.

Osa palveluista kuuluu kuntien erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Vammaisilla henkilöillä on näihin palveluihin subjektiivinen oikeus. Tämä tarkoittaa, että kunnan on aina myönnettävä haettu palvelu, jos palvelun saamisen edellytykset täyttyvät.

Kunnan yleisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvat palvelut ovat puolestaan määrärahasidonnaisia. Määrärahasidonnaisia palveluita myönnetään kunnan varaamien määrärahojen puitteissa yksilöllisen tarveharkinnan perusteella.

Kun viranomainen antaa palvelua koskevan päätöksen, asiakas voi hakea siihen muutosta.

Lait

Vammaisten henkilöiden palvelut järjestetään Suomessa ensisijaisesti sosiaalihoitolain (1301/2014) nojalla.

Jos sosiaalihoitolain tai muun yleislain mukaiset palvelut eivät ole vammaiselle henkilölle riittäviä tai sopivia, palvelut järjestetään vammaispalvelulain (380/1987) perusteella.

Kehitysvammalain (519/1977) mukaista erityishuoltoa annetaan henkilöille, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. Erityishuollon saamisen edellytyksenä on lisäksi, että henkilö ei voi saada tarvitsemiaan palveluja muun lain nojalla.

Saamelaisten oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin

Suomen perustuslaki turvaa saamelaisille oikeuden alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Vammaista henkilöä on palveltava ja palveluja järjestettävä ottaen huomioon hänen äidinkieltensä (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, 7§).

Kuinka toteuttaa saamelaisten oikeuksia omaan kieleen ja kulttuuriin

Saamenkielinen asiointi on pyrittävä antamaan saamenkielisen henkilön hoidettavaksi. Jos tämä ei ole mahdollista, voidaan käyttää tulkkausta. Tulkkaus on aina asiakkaalle maksutonta. Viranomaisen huolehtii kustannusten lisäksi myös tulkin tilaamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä.

Saamelaiskäräjät ylläpitävät listaa saamen kielten tulkeista ja kääntäjistä.

[Kääntäjät ja tulkit \(Saamelaiskäräjät\)](#)

Kielen lisäksi myös kulttuurilla ja sen huomioimisessa palveluissa on tärkeä rooli.

Kielelliset oikeudet kotiseutualueella

Saamelaisilla on aina oikeus käyttää valintansa mukaan saamen tai suomen kieltä, kun he asioivat viranomaisissa saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvat Inari, Enontekiö, Utsjoki ja Sodankylän kunnan pohjoisosa.

Vaikka saamenkielinen henkilö osaisi myös suomea, viranomaisen pitää silti palvella henkilöä saamen kielellä, jos tämä niin haluaa.

[Saamen kielilaki \(Saamelaiskäräjät\)](#)

Kielelliset oikeudet kotiseutualueen ulkopuolella

Myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella saamelaisilla on kielellisiä oikeuksia. Saamen kielilain luetellaan useita saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella toimivia paikallisia ja valtakunnallisia viranomaisia, joilla on velvollisuus järjestää palvelua saameksi. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella oikeus käyttää saamen kieltä on rajattu henkilön omaan asiaan tai asiaan, jossa häntä kuullaan.

Tietyissä tilanteissa saamelaisella on oikeus saada maksuton käänнос hänen asiaansa koskevista asiakirjoista. Oikeus on vain niissä viranomaisissa, joihin Saamen kielilakia (1086/2003) sovelletaan.

[Saamen kielilaki \(Saamelaiskäräjät\)](#)

Palvelutarpeen arviointi

Vammaisen henkilön palvelujen tarve pitää arvioida, jotta hänelle voidaan suunnitella sopiva palvelujen kokonaisuus. Palvelutarpeen arvioinnissa sosiaalityöntekijä ja vammaisen henkilö käyvät yhdessä läpi sitä:

- millainen asiakkaan elämäntilanne on ja
- millaista apua ja tukea hän tarvitsee.

Mukana arvioinnissa voi olla myös vammaisen henkilön omainen tai muu hänelle läheinen henkilö tai tarvittaessa hänen laillinen edustajansa.

Arvioinnin aikana vammaiselle henkilölle on selvitettävä hänen lainsäädäntöön perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivästystä. Kiireelliset palvelut on järjestettävä vammaiselle henkilölle heti.

Palvelutarpeen arvioinnin pohjalta laaditaan palvelusuunnitelma. Vammaisen henkilö voi itse pyytää kunnan sosiaalitoimelta palvelutarpeen arviointia.

Saamelaisten vammaisten henkilöiden palvelutarpeen arvioinnissa, palvelusuunnittelussa ja palvelujen toteutuksessa tulisi olla lähtökohtana asiakkaan ja hänen perheensä kielellisten ja kulttuuristen erityispiirteiden tunnistaminen sekä asiakkaan osallisuuden vahvistaminen lähiyhteisössään mahdollisimman hyvin. Vaikka asiakas ja työntekijä puhuisivat samaa kieltä, kulttuurierot kannattaa huomioida asiakastilanteessa.

Palvelusuunnitelma

Palvelutarpeen arvioinnin lopputuloksena laaditaan palvelusuunnitelma. Se on kirjallinen suunnitelma niistä palveluista ja tukitoimista, joita vammaisen henkilö tarvitsee selviytyäkseen jokapäiväisestä elämästä. Palvelusuunnitelmaan tulee kirjata myös asiakkaan oma näkemys, vaikka se eroaisi työntekijän näkemyksestä.

Viranomaisilla on lakiin perustuva velvollisuus laatia palvelusuunnitelma silloin, kun kyse ei ole tilapäisestä neuvonnasta ja ohjauksesta tai kun suunnitelman laatiminen ei muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelusuunnitelma voi olla nimeltään myös asiakassuunnitelma.

Erityishuolto-ohjelma

Erityishuoltoa saavalle henkilölle laaditaan kirjallinen erityishuolto-ohjelma (EHO), johon kirjataan ne palvelut ja tukitoimet, jotka henkilö saa kehitysvammalain perusteella. EHO ei ole suunnitelma vaan päätös niistä palveluista, jotka henkilö saa kehitysvammalain nojalla.

Vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus niihin palveluihin ja tukitoimiin, jotka on kirjattu erityishuolto-ohjelmaan. Tämä tarkoittaa, että kunnan on järjestettävä kyseiset palvelut sen määrärahatilanteesta riippumatta.

Palveluiden hakeminen

Pelkkä vammaiselle henkilölle laadittu palvelusuunnitelma ei oikeuta palveluiden saamiseen, vaan palveluita pitää hakea erikseen eli niistä on saatava päätös.

Asia voi tulla sosiaalihuollossa vireille yhteydenotolla, jonka ei tarvitse olla kirjallinen tai noudattaa jotakin tiettyä muotoa. Palvelua koskeva hakemus voi siis olla myös suullinen ja se voidaan tehdä vaikka suunnitteluprosessin loppuksi. Hakijan ja sosiaalityöntekijän oikeusturvan takia ja asian sujuvan hoitamisen turvaamiseksi hakemus on kuitenkin hyvä tehdä aina kirjallisesti. Kiireellisissä tilanteissa palveluista tulee tehdä päätös ilman palvelusuunnittelua.

Joitakin palveluja haetaan valmiilla lomakkeilla, joita saa sosiaalitoimesta tai kotikunnan internetsivuilta. Useimmiten haku tapahtuu kuitenkin vapaamuotoisella kirjallisella tai suullisella hakemuksella.

Vapaamuotoisesta hakemuksesta pitää käydä ilmi ainakin seuraavat asiat:

- Mitä palvelua haetaan, ja kuka sitä hakee.
- Miksi hakija tarvitsee kyseistä palvelua: näiltä osin on hyvä kertoa selkeästi ja yksityiskohtaisesti, miten vamma haittaa hakijan jokapäiväistä elämää, ja miten tilanne haetun palvelun saamisen jälkeen helpottuu.

Päätös

Myönnettyistä palveluista on tehtävä aina kirjallinen päätös. Päätöksestä voi myös hakea muutosta.

Vammaispalvelut

Tässä osiossa käydään läpi keskeisiä palveluita, joita vammaisen henkilö voi saada. Henkilö voi saada vammansa perusteella yhtäaikaisesti usean eri lain mukaisia palveluita, eivätkä ne siten sulje toisiaan pois.

Vammaisilla henkilöllä on subjektiivinen oikeus *seuraaviin vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin*, jos hän täyttää palveluiden myöntämiskriteerit. Kriteerit on määritelty joka palvelun kohdalla erikseen. Subjektiivinen oikeus tarkoittaa sitä, että palvelut on järjestettävä kunnan määrärahatilanteesta riippumatta, jos edellytykset palvelun saamiseksi täyttyvät:

- kuljetuspalvelut
- palveluasuminen
- päivätoiminta
- henkilökohtainen apu
- asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet (vammaispalvelulaki 8 §, 8 b §, 8 c §)

Vammaispalvelulain määrärahasidonnaisia palveluja ja tukitoimia ovat puolestaan:

- kuntoutusohjaus
- sopeutumisvalmennus
- korvaus päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavista välineistä, koneista ja laitteista
- korvaus ylimääräisistä vaatekustannuksista
- erityisravintokustannukset
- muut vammaispalvelulain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet.

Jos vammaiselle henkilölle on laadittu *erityishuolto-ohjelma*, hänellä on subjektiivinen oikeus niihin palveluihin ja tukitoimiin, jotka on kirjattu erityishuolto-ohjelmaan.

Asuminen vammaispalvelulain mukaan

Palveluasumisessa vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti. Lisäksi edellytyksenä on se, että henkilö tarvitsee palveluasumista välttämättä suoriutakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Palveluasumiseen kuuluu ensinnäkin asunto, joka voi olla:

- oma asunto,
- palvelutalon asunto tai
- ryhmäasumisen tai hajautetun asumisen ratkaisu.

Palveluasumiseen sisältyvät myös asumiseen ja arjesta selviytymiseen liittyvät välttämättömät palvelut. Niitä ovat esimerkiksi liikkumisesta, pukeutumisesta, siivouksesta ja lääkityksestä huolehtiminen.

Palveluasuminen voidaan järjestää monella eri tavalla, esimerkiksi henkilökohtaisella avulla, omaishoidon tuella, asunnon muutostöillä ja turvaphelinjärjestelyillä. Useimmiten palveluasuminen järjestetään yhdistelemällä eri palveluita ja tukitoimia. Palveluasuminen perustuu henkilön yksilölliseen palvelusuunnitelmaan ja on maksutonta.

Kehitysvammalain mukaiset asumispalvelut

Erytishuoltoon oikeutetuille henkilöille voidaan järjestää asumispalveluita myös kehitysvammalain perusteella. Erytishuollosta voidaan periä maksua vain ylläpidosta. Tämä ei koske alle 16-vuotiaan henkilön osittaista, eli käytännössä alle vuorokauden kerrallaan kestävästä ylläpidosta.

Ylläpitoon kuuluvat kaikki sellaiset tavanomaiset menot, jotka aiheutuisivat henkilölle hänen vammastaan huolimatta. Tällaisia ylläpitoon kuuluvia menoja ovat esimerkiksi vuokra, ruoka ja lääkkeet sekä vesi- ja sähkömaksut. Vamman vuoksi tarvittavista palveluista ei saa periä maksua. (Kehitysvammalaki 1 ja 2 §:t.)

Asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

Kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kiinteästi kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi henkilölle erityisiä vaikeuksia. Lisäksi edellytyksenä on se, että henkilö tarvitsee niitä välttämättä suoriutakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Muutostöiden välttämättömyys perustuu vaikeavammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin. Vammaisella henkilöllä tulee esimerkiksi olla mahdollisuus liikkua asunnossa itsenäisesti ja käyttää asuntoon kuuluvia tiloja, jotka mahdollistavat henkilön itsenäisen selviytymisen kotona.

Korvattavia asunnon muutostöitä voivat olla esimerkiksi:

- ovien leventäminen ja luiskien rakentaminen,
- kylpyhuoneen esteettömyys, sisältäen WC:n ja vesijohtojen muutostyöt,
- valaistusmuutostyöt ja kontrastien lisääminen ja
- vastaavat muut henkilön vakituudessa asunnossa suoritettavat rakennustyöt.

Asunnon muutostöihin kuuluu lisäksi esteiden poistaminen asunnon välittömästä läheisyydestä, kuten pihalta. Myös muutostöiden suunnittelu kuuluu osaksi asunnon muutostöitä.

Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita voivat olla esimerkiksi:

- nostolaitteet
- hälytyslaitteet
- vastaavat muut asuntoon kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet Vammainen henkilö voi saada tukea päivittäisissä toiminnoissaan tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankintaan. Niiden hankintakustannuksista korvataan puolet.

Kehitysvammaisten erityishuoltoon oikeutettu henkilö voi lisäksi saada päivittäisissä toimissa tarvittavia välineitä kehitysvammalain perusteella.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä myöntää julkinen terveydenhuolto.

Ylimääräiset vaatetus- ja erityisravintokustannukset

Korvausta ylimääräisistä vaatetuskustannuksista voi hakea, jos vamma tai sairaus aiheuttaa vaatteiden tavanomaista suurempaa kulumista, tai jos henkilö ei voi käyttää kaupasta ostettavia vaatteita tai jalkineita.

Pitkäaikaisesti ja säännöllisesti tarvittavan erityisravinnon tai erityisravintovalmisteiden käytöstä aiheutuviin ylimääräisiin kustannuksiin voi niin ikään hakea korvausta.

Vaatetukseen ja erityisravintoon liittyvien kustannusten korvaaminen on määrärahasidonnaista.

Perhehoito

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoito voi toimia useiden eri palveluiden järjestämistapana, ja se voi olla pitkä- tai lyhytaikaista.

Lyhytaikaisena perhehoitona voidaan järjestää esimerkiksi vammaisen henkilön lyhytaikainen hoito ja huolenpito tai omaishoitajan vapaan aikainen hoito. Pitkäaikaisena perhehoitona voidaan järjestää esimerkiksi henkilön asumisen palvelut.

Pitkäaikaista vammaisen lapsen perhehoitoa voidaan järjestää esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa, eivätkä vanhempien elämäntilanne ja voimavarat riitä vastaamaan tähän tarpeeseen.

Lyhytaikainen huolenpito

Kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus lyhytaikais- ja tilapäishoitoon. Sitä järjestetään yleensä kehitysvammalain mukaisena erityishuollon palveluna. Palvelua voidaan järjestää esimerkiksi perhehoitona perhehoitajan tai asiakkaan kotona, yksityisissä palvelukodeissa, perhelomituksena asiakkaan kotona tai ryhmälomituksena soveltuvassa paikassa tai muulla vastaavalla asiakkaalle soveltuvalla tavalla.

Hoitotapaa ja -paikkaa valittaessa tulee ottaa huomioon asiakkaan toiveet ja tarpeet. Lyhytaikais- ja tilapäishoidosta voidaan periä asiakasmaksuna ylläpidosta aiheutuvat kustannukset, mutta ei itse hoidosta aiheutuvia kustannuksia. Alle 16-vuotiaalle annettavan osittaisen ylläpidon tulee olla maksutonta.

Omaishoidon tuki

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Pääsääntö on, että hoito tapahtuu hoidettavan omassa kodissa. Omaishoidon tuen järjestämisvastuu on kunnalla. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen palvelu.

Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavista hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tukea haetaan kunnan sosiaalitoimesta.

Kaikilla omaishoitosopimuksen tehneillä omaishoitajilla on oikeus vähintään kahden vuorokauden pituiseen vapaaseen kalenterikuukautta kohden. Omaishoitajalla on lakisääteinen oikeus saada vapaata kolme vuorokautta jokaista sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoidettavan hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin.

Henkilökohtainen apu

Henkilökohtainen apu tarkoittaa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella. Vammaisella henkilöllä on oikeus henkilökohtaiseen apuun silloin, jos hän tarvitsee toisen henkilön apua välttämättä tai toistuvasti:

- suoriutuakseen päivittäisistä toimistaan, työstään ja opiskelustaan,
- voidakseen harrastaa ja osallistua yhteiskunnallisiin toimintoihin,
- ylläpitääkseen sosiaalisia suhteita.

Henkilökohtaisen avun saamisen edellytyksenä on, että vaikeavammaisella henkilöllä on "voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa". Vammaisen henkilön on siis itse

ilmaistava, minkälaista apua hän tarvitsee. Tätä ei kuitenkaan tarvitse tehdä yksin, vaan apua voi pyytää esimerkiksi läheisiltä.

Tavanomaiseen ikääntymiseen liittyvät avun tarpeet eivät oikeuta henkilökohtaiseen apuun.

Henkilökohtaisen avun turvin ei myöskään voida vastata pääosin hoivaan, hoitoon tai valvontaan liittyviin tarpeisiin.

Päivittäisiin toimiin, opiskeluun ja työhön on myönnettävä henkilökohtaista apua välttämättömän tarpeen mukaan. Harrastuksia, yhteiskunnallista osallistumista ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämistä varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa.

Henkilökohtaista apua tarvitsevien ihmisten omaiset tai läheiset voivat toimia avustajina vain, jos se on erityisen painavasta syystä vammaisen henkilön edun mukaista.

Henkilökohtainen apu on maksutonta.

Henkilökohtaista apua voidaan järjestää:

- työnantajamallilla
- palvelusetelillä
- kunnan omana toimintana tai ostopalveluna.

Liikkumisen tuki sosiaalihuoltolaissa

Kunta voi järjestää liikkumista tukevia palveluja ensinnäkin sosiaalihuoltolain mukaisina sosiaalipalveluina. Kunta järjestää liikkumista tukevia palveluja henkilölle, joka ei kykene itsenäisesti käyttämään julkista liikennettä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia. Palvelua voi saada asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Liikkumisen tukea voidaan järjestää seuraavilla toteuttamistavoilla tai niiden yhdistelmillä:

- julkisten liikennevälineiden käytön ohjauksella ja ohjatulla harjoittelulla
- saattajapalveluna
- ryhmäkuljetuksina
- korvaamalla taksilla, invataksilla tai muulla vastaavalla ajoneuvolla tapahtuvasta kuljetuksesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset
- muulla soveltuvalla tavalla.

Henkilö ei voi saada yksilöllisiä kuljetuspalveluja, jos hän on oikeutettu kuljetuksiin tai niiden kustannusten korvaamiseen muun lain nojalla.

Vammaispalvelulain mukainen kuljetus- ja saattajapalvelu

Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen.

Kuljetuspalveluilla tarkoitetaan henkilön asuinkunnan alueella tapahtuvia kuljetuksia tai lähikuntiin ulottuvia kuljetuksia, esimerkiksi taksimatkoja. Lähikunta voidaan määritellä niin sanottuna toiminnallisena lähikuntana, jolloin määrittelyssä otetaan huomioon vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve sellaisiin palveluihin, joita ei ole saatavilla asuinkunnan alueella.

Henkilölle on järjestettävä saattajapalvelu, jos henkilö tarvitsee toisen henkilön apua kuljetuspalvelun käyttämiseen niin paljon, että taksin tai invataksin kuljettajan antama apu ei riitä.

Työ- ja opiskelumatkat korvataan vaikeavammaiselle henkilölle kokonaisuudessaan. Lisäksi henkilölle tulee myöntää vähintään 18 yhdensuuntaista asiointi- ja vapaa-ajan matkaa kuukaudessa.

Vaikeavammaiselta henkilöltä voidaan periä kuljetuspalveluista enintään julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu. Saattajapalvelu on maksuton.

Vaikeavammaisen henkilö voi saada liikkumiseen myös henkilökohtaista apua vammaispalvelulain perusteella.

Kuljetukset erityishuollon toteuttamiseksi

Kehitysvammalain mukaista erityishuoltoa saavalla henkilöllä on oikeus saada maksutta ja ilman omavastuuosuuksia kuljetukset, jotka ovat hänelle välttämättömiä erityishuollon saamiseksi.

Tällaisten kuljetusten järjestäminen tai niistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen on erityishuoltopiirin tai erityishuoltoa järjestävän kunnan tai kuntayhtymän vastuulla. Kuljetukset ja niiden maksuttomuus tulee kirjata henkilölle laadittavaan erityishuolto-ohjelmaan, johon kirjataan henkilölle erityishuoltona annettavat palvelut.

Avustus auton hankintaan ja muutostöihin

Kunnan sosiaalitoimi voi korvata vammaiselle henkilölle puolet liikkumisessa tarvittavien muiden kuin lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin sisältyvien välineiden, koneiden ja laitteiden hankintahinnasta. Kyseessä on vammaispalvelulain mukainen harkinnanvarainen tukitoimi.

Kunnan sosiaalitoimi voi myöntää korvausta myös auton muutostöiden kustannuksista, jotka ovat henkilön vamman vuoksi välttämättömiä. Tällaisia kustannuksia aiheutuu esimerkiksi käsihallintalaitteista, pyörätuolin nostimesta sekä moottorin ja sisätilan lämmittimestä.

Vamman vaatimat välttämättömät muutostyöt vakiomalliseen autoon korvataan täysimääräisesti kunnan määrärahojen sallimissa rajoissa. Tällaisia muutostöitä ovat muun muassa:

- ajohallintalaitteet,
- pyörätuolin nostolaitteet.

Auton käyttöä helpottavista laitteista syntyvistä kustannuksista voidaan korvata puolet. Tämä tarkoittaa lisälaitteita, jotka on asennettu valmistajan toimesta tehtaalla autoon.

Vammaiselle henkilölle voi hakemuksesta verohallinto myöntää autoveron palautusta tai huojennusta uuden auton hankintahinnasta.

Päivä- ja työtoiminta

Päivä- ja työtoiminnalla on tarkoitus edistää vammaisten ihmisten osallisuutta ja mahdollisuuksia työllistyä. Päivä- ja työtoiminnan kokonaisuus on hyvä järjestää joustavasti vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Päivätoimintaa järjestetään kehitysvammaisten erityishuoltolain tai vammaispalvelulain perusteella. Päivätoimintaa järjestetään muun muassa toimintakeskuksissa, joissa voi olla myös työtoimintaa. Päivätoimintaan hakeudutaan sosiaalityöntekijän kautta.

Päivätoimintaa järjestetään työ- ja toimintakeskuksissa. Toimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa. Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi:

- ruoanlaittoa,
- liikuntaa,
- keskustelua,
- retkeilyä,
- luovaa toimintaa sekä
- sosiaalisten taitojen harjaannuttamista.

Päivätoimintaa tulee järjestää siten, että vaikeavammaisen henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos se on vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen kannalta perusteltua.

Miten palvelusta tehtyyn päätökseen voi hakea muutosta?

Kun saat viranomaiselta päätöksen, johon haluat hakea oikaisua, aloita lukemalla päätökseen liitetyt muutoksenhakuohjeet. Toimi niiden mukaisesti ja laadi kirjallinen oikaisuvaatimus tai valitus. Kirjoita hakemukseen seuraavat asiat:

- nimesi, osoitteesi, päätöksen tiedot (päiväys ja kuka päätöksen on antanut)

- selkeästi se, mitä vaadit (esimerkiksi tietty päätös on kumottava ja sinulle on myönnettävä hakemasi palvelu) sekä
- perustelut, joiden vuoksi juuri sinulle on myönnettävä hakemasi palvelu (kerro, että olet vammainen henkilö ja lisäksi selvitä, miten vamma ilmenee, ja miten palvelu helpottaa tilannettasi ja niin edelleen)

Lisää liitteiksi mahdolliset lääkärintodistukset, fysio- tai toimintaterapeuttien lausunnot sekä muut asiaan liittyvät asiakirjat.

Muista lähettää valitus annetussa määräajassa, tai muuten sitä ei käsitellä.

Vammaispalvelujen asiakasmaksut

Vammaispalvelulain tarkoittamat palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia, koska niillä mahdollistetaan vammaisten henkilöiden selviytyminen tavanomaisista elämäntoiminnoista ja tuetaan heidän osallistumistaan yhteiskunnan toimintoihin.

Myös kehitysvammaisten erityishuolto on maksutonta, joskin esimerkiksi kehitysvammalain mukaisesta asumisesta peritään ylläpitomaksu.

Kuljetuspalveluista voidaan periä asiakkaalta enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu.